
ПОДІЇ ТА ПЕРСОНАЛІЇ
EVENTS AND PERSONALITIES

УДК 539.1-051

<https://doi.org/10.15407/jnpae2019.02.205>**ДО 60-РІЧЧЯ ВІТАЛІЯ ЮРІЙОВИЧА ДЕНИСОВА**

8 червня 2019 р. виповнилося 60 років від дня народження відомого вченого в галузі ядерної фізики, члена-кореспондента НАН України, доктора фізико-математичних наук, професора, заступника директора Інституту ядерних досліджень (ІЯД) НАН України з наукової роботи, завідувача відділу структури ядра Денисова Віталія Юрійовича.

Віталій Юрійович народився 8 червня 1959 р. в м. Шадрінськ (Росія). У 1976 р. він закінчив із золотою медаллю загальноосвітню школу в м. Нальчик (Росія) і поступив на фізичний факультет Московського державного університету ім. М. В. Ломоносова. Після закінчення університету в березні 1982 р. розпочав наукову роботу в ІЯД НАН України, де пройшов шлях від інженера до заступника директора з наукової роботи.

Спочатку В. Ю. Денисов працював інженером у відділі № 23 СКТБ з ЕВ ІЯД АН УРСР, яким керував кандидат фізико-математичних наук Юрій Георгійович Здесенко (згодом – член-кореспондент НАН України). У грудні 1983 р. він почав працювати молодшим науковим співробітником у відділі теорії ядра ІЯД, яким керував член-кореспондент НАН України Вілен Митрофанович Струтинський. Із січня 1992 р. Віталій Юрійович працює у відділі структури ядра, яким керував на той час академік Іван Миколайович Вишневський. У відділі структури ядра він працював на посадах старшого наукового співробітника (1992 - 1997), провідного наукового співробітника (1997 - 2011), завідувача лабораторії теорії ядерних взаємодій та процесів (2011 - 2014) та завідувачем відділу (2014 р. - теперішній час). З 2011 р. і по теперішній час працює заступником директора ІЯД з наукової роботи. Майже 7 років Віталій Юрійович проводив наукову роботу за кордоном. Він виконував наукові дослідження у Флорентійському (Італія) та Нантському (Франція) університетах, у Токійському інституті ядерних досліджень (Японія), Інституті фізичних та хімічних досліджень (Вако, Японія) та Японському інституті атомної енергії (Токай-мура), в Інституті важких іонів (Дармштадт, Німеччина).

Під керівництвом члена-кореспондента НАН України В. М. Струтинського в 1986 р. В. Ю. Денисов захистив дисертацію «Ізовекторні гігантські резонанси в газово-крапельній моделі ядра» на здобуття наукового ступеня кандидата фізико-математичних наук; у 1995 р. захистив докторську дисертацію «Коллективні ступені свободи у динаміці важких ядер».

У 2015 р. Віталія Юрійовича обрано членом-кореспондентом НАН України за спеціальністю «Ядерна фізика», у 2016 р. йому присвоєно вчене звання професора.

Віталій Юрійович Денисов одержав фундаментальні наукові результати з вивчення структури атомних ядер, теорії ядерних реакцій та теорії колективних збуджень в ядрах, а саме:

- розробив об'єднану модель альфа-розпаду та альфа-захвату, яка одночасно описує періоди альфа-розпаду та перерізи альфа-захвату;

- розвинув прості та наочні методи розрахунку потенціалу та перерізу злиття деформованих довільно-орієнтованих ядер;

- запропонував модель, яка добре описує рівні в ротаційних смугах та електричні E1, E2 і E3 переходи в м'яких аксіальних дзеркально-асиметричних ядрах; розрахував поляризаційний електричний дипольний момент у цих ядрах;

- передбачив суттєве підсилення перерізів підбар'єрного злиття між нейтронно-надлишковими ядрами та ядрами, що розташовані вздовж лінії бета-стабільності внаслідок обміну нейтронами, яке було виміряне в експерименті;

- розвинув теорію гігантських ізоскалярних та ізовекторних резонансів, яка зв'язує коливання густини в об'ємі ядра з коливаннями відповідної поверхні і добре описує енергії та ширини гігантських мультипольних резонансів;

- запропонував потенціали для опису ядерної взаємодії ядер з та без урахування оболонкових

поправок та пов'язав послаблення оболонкових поправок унаслідок взаємодії ядер на малих відстанях між ядрами з гальмуванням глибоко підбар'єрного злиття цих ядер;
розробив модель, що описує перерізи «холодного» синтезу надважких ядер;
розвинув модель для обчислення розподілів уламків поділу високозбуджених ядер за масою та їхньою кінетичною енергією для ядер із кількістю нуклонів $A \leq 220$;
отримав новий вираз для ширини поділу ядер, який на відміну від виразу Бора - Уілера враховує залежність бар'єра поділу від енергії збудження ядра.

Протягом багатьох років Віталій Юрійович читає лекції на фізичному факультеті Київського національного університету імені Тараса Шевченка, підготував 4 кандидатів наук. В. Ю. Денисов є лауреатом премії ім. Д. В. Волкова НАН України, автором близько 140 наукових статей і монографій. Його роботи добре цитуються. Зазначимо, що для однієї із запропонованих параметризацій у науковій літературі використовується термін «потенціал Денисова».

В. Ю. Денисов входить до складу бюро Відділення ядерної фізики та енергетики НАН України, ученої ради ІЯД, керує спеціалізованою вченою радою із захисту дисертацій ІЯД, є членом редколегій журналів «Atomic Data and Nuclear Data Tables» (США) і «Ядерна фізика та енергетика» (Україна), багато працює в різних комісіях НАН України. Він був організатором трьох міжнародних шкіл із фізики важких іонів і трьох міжнародних конференцій «Актуальні проблеми ядерної фізики та атомної енергетики».

В. Ю. Денисов користується заслуженою повагою своїх друзів і колег.

Колектив Інституту ядерних досліджень НАН України щиро вітає Віталія Юрійовича із 60-річчям, бажає йому міцного здоров'я та нових творчих успіхів у науковій роботі!